

แผนชุมชน

นายจรรพพงศ์ พลเดช
รองอธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน

ตอนที่ 1 (2 ตอนจบ)

หากมีผู้เอ่ยขึ้นว่า “แผนชุมชน” “แผนชีวิตชุมชน” “แผนแม่บทชุมชน” “แผนหมู่บ้าน/ชุมชนพึ่งตนเอง” “แผนชุมชนแบบมีส่วนร่วม” คำกล่าวเหล่านั้น คงสร้างความสงสัยให้แก่ผู้รับฟัง ไม่มากก็น้อยว่า แผนที่ว่าเหล่านั้นคือแผนอะไรกันแน่ แล้วจะอย่างไรกันดี มีความเหมือนและความต่างกันอย่างไร มาเถอะครั้นนั่งลง ผมจะเล่าให้ฟัง

ความเชื่อพื้นฐาน

“.....จะมีชื่อเรียกว่าอย่างไรก็ได้แล้วแต่ แต่หากว่ากระบวนการของการดำเนินการไปในทิศทางเดียวกัน นั้นแหละใช่เลย.....”

“การทำให้ชุมชนเข้มแข็ง ไม่สามารถทำได้โดยการสร้างจากบุคคลภายนอกชุมชน” หรือทำโดยการสอน การฝึกอบรม ชุมชนที่เข้มแข็งจะมีกระบวนการในการจัดการของชุมชน มีการเรียนรู้ร่วมกัน มีกิจกรรมเพิ่มคุณค่าทางสังคมและเศรษฐกิจของคนในชุมชน ภายใต้อระบบความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชน เป็นเครือข่ายชุมชน และมีการขยายพันธมิตรออกไปนอกชุมชนในลักษณะสร้างความสัมพันธ์” ดังนั้นทุกชุมชนจึงต้องร่วมกัน “สร้างพลังชุมชน และใช้พลังชุมชน ในการพัฒนาชุมชน”

แผนชุมชน คือ

- แผนที่อยู่ในชุมชนร่วมคิด ร่วมกันกำหนดเพื่อวางเป้าหมายในการพัฒนา - ชุมชนท้องถิ่นของตนเอง โดยใช้ข้อมูลเป็นฐาน
- แผนที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชนโดยตรง
- แผนงานหรือกิจกรรมทางเลือกที่เกี่ยวกับการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของคนในชุมชน
- กิจกรรมหรือแผนงานที่คนในชุมชนช่วยกันคิด เพื่อทำให้อากาศของคนในชุมชนเป็นไปอย่างหวังไว้

กรมการพัฒนาชุมชน ได้ให้คำจำกัดความของแผนชุมชน ในคู่มือการจัดเก็บข้อมูล กชช.2 ค (ปี 2550 – 2554) ไว้ดังนี้

“แผนชุมชน” หมายถึง การกำหนดอนาคตและกิจกรรมพัฒนาของชุมชน โดยเกิดขึ้นจากคนในชุมชนที่มีการรวมตัวกันจัดทำแผนขึ้นมา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนหรือท้องถิ่นของตนเอง ให้เป็นไปตามที่ต้องการ และสามารถแก้ปัญหาที่ชุมชนเผชิญอยู่ร่วมกัน โดยคนในชุมชนมีส่วนร่วมคิด ร่วมกำหนดแนวทาง และทำกิจกรรมพัฒนาร่วมกัน โดยยึดหลักการพึ่งตนเอง ลดการพึ่งพิงภายนอก ด้วยการคำนึงถึงศักยภาพ ทรัพยากร ภูมิปัญญา วิถีชีวิต วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นเป็นหลัก จึงกล่าวได้ว่า **“แผนชุมชน เป็นของชุมชน ดำเนินการโดยชุมชนและเพื่อประโยชน์”** ของชุมชน ซึ่งแตกต่างจากแผนที่ภาครัฐจัดทำขึ้นเพื่อจัดสรรงบประมาณเป็นหลัก

โครงการบูรณาการแผนชุมชน เพื่อความเข้มแข็งของชุมชน ซึ่งเป็นการทำงานร่วมกันของหลายหน่วยงาน อาทิ สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กรมการพัฒนาชุมชน การส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ได้ให้ความหมายของแผนชุมชน และการบูรณาการแผนชุมชนไว้ว่า

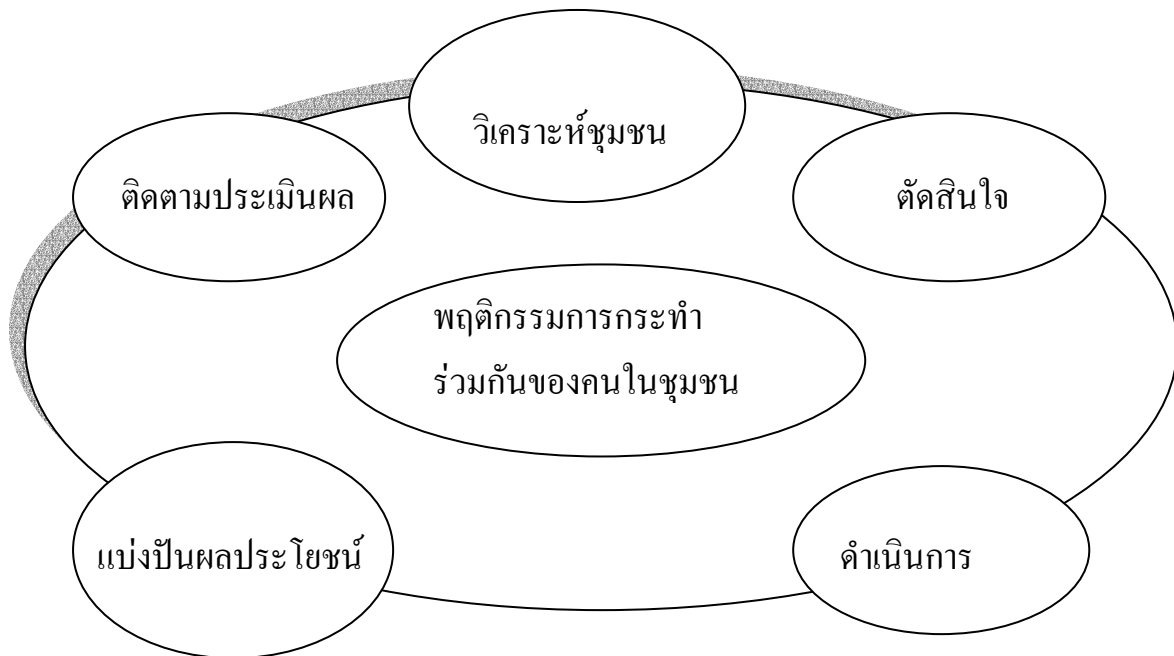
“แผนชุมชน” หมายถึง กิจกรรมพัฒนาที่เกิดขึ้นจากคนในชุมชนที่มีการรวมตัวกันเพื่อจัดทำแผนขึ้นมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนหรือท้องถิ่นของตนเอง ให้เป็นไปตามความต้องการและสามารถแก้ไขปัญหาที่ชุมชนเผชิญอยู่ร่วมกันได้ โดยคนในชุมชนได้มาร่วมกันคิด ร่วมกำหนดแนวทาง และกิจกรรมการพัฒนาของชุมชน โดยยึดหลักการพึ่งตนเอง ลดการพึ่งพิงภายนอก ด้วยการคำนึงถึงศักยภาพ ทรัพยากร ภูมิปัญญา วิถีชีวิต วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นเป็นหลัก

“การบูรณาการแผนชุมชน” หมายถึง วิธีการร่วมมือกันทำงานของหน่วยงานสนับสนุนการพัฒนากายนอกชุมชนทุกภาคส่วน โดยยึดหลักการใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง ชุมชนเป็นศูนย์กลาง ชาวบ้านเป็นเจ้าของเรื่อง โดยใช้กระบวนการจัดทำแผนชุมชนเป็นเครื่องมือดำเนินกิจกรรมพัฒนาให้เป็นไปตามความต้องการของชุมชน

มากกว่าวัตถุประสงค์ของหน่วยสนับสนุน การบูรณาการ มีทั้งบูรณาการด้านกลไก บุคลากร กระบวนการและเครื่องมือ แผนงาน และงบประมาณ

กระบวนการชุมชน คืออะไร

กระบวนการชุมชน คือ พฤติกรรมหรือการกระทำร่วมกันของคนในชุมชน ที่มาร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูล สถานการณ์ของชุมชน แล้วนำมา ร่วมกันตัดสินใจวางแผน ดำเนินการ ร่วมกันรับผลประโยชน์ และร่วมกันติดตามประเมินผลการทำกิจกรรม ของชุมชนร่วมกัน

ทำแผนชุมชนแล้วได้ประโยชน์อะไร

ประโยชน์ 10 ประการที่เกิดกับชุมชนอย่างแน่นอน คือ

1. คนในชุมชนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน
2. คนในชุมชนได้เห็นข้อเด่น ข้อดี โอกาส และข้อจำกัดของชุมชน

ในการพัฒนาอย่างมีเป้าหมาย

3. คนในชุมชนมีช่องทางในการแก้ไขปัญหาของชุมชนได้อย่าง

เหมาะสมและครอบคลุม

4. คนในชุมชนสามารถกำหนดกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการของชุมชนได้
5. ทำให้คนในชุมชนสามารถคิดเป็นและกล้าที่จะตัดสินใจด้วยตนเองได้
6. ชุมชนสามารถวางแผนจัดการกับทรัพยากรหรือทุนชุมชน ทั้งทุนบุคคลและทุนสังคมที่มีอยู่ได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพชุมชน
7. คนในชุมชนสามารถรับผลประโยชน์ร่วมกันได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน
8. ความร่วมมือกันของคนในชุมชนจะก่อให้เกิดทัศนคติที่ดีเอื้ออาทรต่อกันได้
9. ปลุกฝังทัศนคติ ค่านิยมที่ดีให้กับลูกหลาน
10. สามารถหาแนวร่วมกันในการทำงานเพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของตนเองได้อย่างง่ายดาย

จะเริ่มต้นอย่างไรในการทำงาน “แผนชุมชน”

จุดเริ่มต้นง่ายๆคือ

ชุมชน(อาจจะเป็นแกนนำชุมชนหรือสมาชิกในชุมชนคนอื่นๆก็ได้)ไปโดยจะต้องตรวจสอบดูก่อนว่า “ชุมชนมีแผนอยู่แล้วหรือไม่”

มีแผนอยู่แล้ว

ต้องใช้กระบวนการชุมชนในการทบทวนดูว่า

1. แผนที่มีอยู่นั้นเกี่ยวข้องกับเรื่องอะไรบ้าง
2. แผนที่มีอยู่แล้วแก้ไขปัญหาของชุมชนได้ครอบคลุมหรือยัง
3. จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอย่างไรให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและต้องใช้ข้อมูลอะไรเพิ่มเติม

ยังไม่มีแผนอยู่เลย

1. ชุมชนอาจต้องใช้กระบวนการชุมชนในการจัดการ ซึ่งอาจจะต้องใช้เวลาหรือขั้นตอนมากกว่าชุมชนที่ได้ทำแผนไว้แล้ว

2. แกนนำชุมชนอาจเริ่มต้นพูดคุยเพื่อร่วมกันสำรวจ วิเคราะห์ข้อมูล ความพร้อมของชุมชนและตรวจสอบดูว่าคนในชุมชนคิดอย่างไร เห็นความสำคัญและมีความต้องการที่จะทำแผนชุมชนหรือไม่ จะทำอย่างไร ใครจะช่วยสนับสนุนได้บ้าง และเมื่อได้ข้อสรุปแล้วก็เริ่มต้นดำเนินการได้เลย

ขั้นตอนในการทำแผนชุมชน

“บุคคล” ที่เกี่ยวข้องในเบื้องต้นในการทำแผนชุมชน คือ “ผู้นำชุมชน” เพราะจะต้องเป็น “ผู้ริเริ่มก่อการดี” และสร้าง “การมีส่วนร่วมกับคนในชุมชน”

เตรียมความพร้อมบุคคล

1.1 ทีมงานผู้ส่งเสริมภายในชุมชน

1.2 ทีมงานผู้ส่งเสริมภายนอกชุมชน หรือเป็นผู้ส่งเสริมกระบวนการแกนนำชุมชนขับเคลื่อนการทำงานแผนชุมชน โดยการสรรหาแกนนำ พัฒนาศักยภาพแกนนำ ประชุมวางแผนแนวทาง

เตรียมความพร้อมข้อมูลและพื้นที่

“ข้อมูล” ได้แก่ จปฐ.กชช.2ก. ข้อมูลสภาพชุมชน อื่นๆ ที่อยู่ในชุมชนด้านต่างๆ เช่นการเกษตร สาธารณสุข เศรษฐกิจ สังคม การเมือง ฯลฯ หรือชุมชนอาจจะจัดทำชุดข้อมูลของชุมชนที่ชุมชนต้องการขึ้นมาก็ได้ เช่น การจัดทำข้อมูลรายรับ-รายจ่ายของครัวเรือน เพื่อนำมาวิเคราะห์ร่วมกัน เป็นต้น

“พื้นที่” มีความพร้อมในด้านใดด้านหนึ่ง เช่น ทูตทางสังคม เช่น บุคคล ภูมิปัญญา พฤติกรรม และความสัมพันธ์ของคนเป็นอย่างไร มีทูตทางเศรษฐกิจ เช่น ทรัพยากร การประกอบอาชีพ ทูตของชุมชนเป็นอย่างไร เอื้อต่อการวางแผนของชุมชนอย่างไร

แผนชุมชน

นายจรรพพงศ์ พลเดช
รองอธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน

ตอนที่ 2 (2 ตอนจบ)

ดำเนินการจัดทำแผน

ใช้เวทีประชาคมประชุมแกนนำเพื่อวางแนวทาง จุดประกายความคิด สร้างความ
มั่นใจ และดำเนินการใช้กระบวนการชุมชนในการจัดทำแผน โดย

1. จัดเวทีทบทวนแผน(ในกรณีที่ชุมชนมีแผนอยู่แล้ว)
2. แกนนำชุมชนและสมาชิกสำรวจและจัดเก็บข้อมูลเพิ่มเติม
3. แกนนำชุมชนจัดเวทีประชาคมหมู่บ้านวิเคราะห์ข้อมูล ระบุปัญหา สาเหตุ
กำหนดแนวทางหรือทางเลือกในการแก้ไขปัญหาหรือกำหนดแนวทางการ

พัฒนา

4. ทักษะศึกษาเรียนรู้จากชุมชนที่มีประสบการณ์ในการพัฒนาที่เข้มแข็ง เพื่อศึกษา
พฤติกรรมของคนในชุมชนและคุณสมบัติของกรรมการบริหาร กระบวนการทำงาน การ
แก้ไขปัญหา รวมถึงกิจกรรมที่สามารถเป็นแบบอย่างได้

5. แกนนำชุมชนจัดเวทีทำแผน โดยความร่วมมือของสมาชิกในชุมชน โดยยึด
หลักการมีส่วนร่วมการเรียนรู้และการพึ่งตนเองเป็นสำคัญ โดยกำหนดเป็นกิจกรรมที่
สามารถดำเนินการได้เอง และกิจกรรมที่ต้องประสานความร่วมมือกับภาคีการพัฒนา
ท้องถิ่น อำเภอ จังหวัด อื่นๆ

นำแผนชุมชนที่ได้ไปดำเนินกิจกรรมพัฒนาชุมชน

แนวทางง่าย ๆ ในการนำแผนชุมชนไปใช้ให้เกิดประโยชน์

1. ชุมชนร่วมมือกันดำเนินการเอง
2. ประสานภาคีการพัฒนาทุกหน่วยงาน
3. ประสานแผนชุมชนกับแผนระดับตำบล ท้องถิ่น อำเภอ และจังหวัด
4. ดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชน

ติดตาม สรุปรบทเรียนและเผยแพร่ผลการทำงาน ประกาศผลความสำเร็จในการ ทำงานของคนในชุมชน

กระบวนการจัดทำแผน

กระบวนการที่ยากที่สุดในกระบวนการจัดทำแผนชุมชน คือ การทำให้ ประชาชน เข้ามา
มีส่วนร่วม ลองเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างชุมชนเมืองกับชนบท จะพบว่า

	ชุมชนเมือง	ชนบท
วิถีชีวิต	1.ต่างคนต่างอยู่ 2.ไม่ค่อยจะรู้ที่มาของ ชุมชน	1. รู้จักกันหมด 2. มีประวัติศาสตร์ชัดเจน
ปัญหา	1. เรื่องการทำมาหากิน 2. ที่อยู่อาศัย 3. อาชญากรรม	1. อาชีพภาคเกษตรกรรม 2. ทรัพยากรธรรมชาติถูก ทำลาย 3. การถูกรุกรานจากทุนสมัย (หนี้สิน)หลากหลาย
ทุนสนับสนุน	1. มีหน่วยงานดูแลที่ชัดเจน เช่นเทศบาล/เขต(กทม)	1. หน่วยงานแต่มีจะผ่าน กลุ่มผู้นำที่หน่วยงานสร้าง

ดังนั้น กระบวนการของการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตเมือง
อาจต้องใช้เวลามากกว่าในชุมชนชนบท โดยการทำให้คนในชุมชนรู้สึกว่าเป็นอันหนึ่ง
อันเดียวกัน คือ ต่างคนต่างมารวมกันอยู่ ณ ชุมชน นั้นได้อย่างไร นั่นคือ การค้นพบ
ประวัติศาสตร์ของชุมชน อาจเริ่มจากเวทีเล็กๆ โดยแกนนำลองสืบหาว่าใครเป็นคน
แรกๆ ที่มาตั้งรกราก หรือเชิญผู้เฒ่า มาเล่าให้คนรุ่นหลัง ฟังในเวทีวันสงกรานต์หรืองาน
บุญที่ชุมชนร่วมกันจัด แล้วจัดทำผังเครือญาติขึ้น แสดงไว้ที่ที่เป็นศูนย์กลางของชุมชน
เวทีประวัติศาสตร์อาจทำต่อเนื่องกันหลายครั้งให้คนหลากหลายวัยได้มาพบปะพูดคุยกัน
ก่อน เมื่อพบกันบ่อยๆความรู้สึกเป็นญาติมิตรก็จะเกิดขึ้น ช่วงนี้เองแกนนำก็ต้องแบ่ง

บทบาทหน้าที่ของทีม แก่นำว่าใครจะทำหน้าที่อะไรในเวทีใครจะเป็นคนถามนำ ใครจะเป็นคนกระตุ้นให้ชาวบ้านแสดงความคิดเห็น จากสภาพที่เป็นอยู่คิดว่ามีปัญหาเรื่องอะไรหนักหนาสาหัสขนาดไหนจะรู้ได้อย่างไร ลองเก็บข้อมูลกันอย่างไรๆ เวทีต่อไปก็จะไหลลื่นไปได้ด้วยดี

ชุมชนในเมือง ค่อนข้างจะได้เปรียบชุมชนในชนบทในเรื่องของทุนสนับสนุน ในการจัดการประชุม แต่อย่าลืมว่า หลักการสำคัญของแผนชุมชน คือ การพึ่งตนเอง เวลาคิดอะไร อย่างใช้เงินเป็นตัวตั้ง แต่ให้ใช้เงินเป็นเครื่องมือในการสนับสนุนการทำงาน การคิดที่เริ่มต้นจากการใช้เงินจะทำให้คนมองเห็นแต่ประโยชน์ที่ตนจะได้รับ มองข้ามประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นในชุมชน ทำให้ชุมชนขาดพลัง ชุมชนที่ขาดพลัง ย่อมไม่มีตัวตนใครจะมาทำอะไรก็ได้เพราะต่างคนต่างอยู่

หน้าตาแผนชุมชน

เมื่อชุมชนได้แผนชุมชนเรียบร้อยแล้วจะมีหน้าตาอย่างไร จุดนี้เป็นจุดที่แตกต่างกัน บางชุมชนอาจจะหนักไปในเรื่องการแก้ไขปัญหาลี้ภัยแวดล้อมและลดมลพิษ เนื่องจากชุมชนอยู่ใกล้โรงงานใกล้แม่น้ำที่เต็มไปด้วยขยะ น้ำเน่า ที่ชุมชนบ้านนาอีสาน อ.พนมสารคาม จ.ฉะเชิงเทรา ชุมชนที่นี้เป็นคนอีสานที่อพยพมาอยู่ในบริเวณที่เป็นป่าค่อนข้างจะเชื่อ โทรมและวิถีชีวิตเดิมของคนอีสานคือพึ่งพิงธรรมชาติ การมาอยู่ร่วมกันและต้องอาศัยการทำมาหากินกับป่าทำให้ เขาพบว่าถ้าป่าหมดเขาคงไม่มีที่อยู่อาศัย จากการพูดคุยหาทางแก้ไขในหลายๆเวที จนได้มาจัดทำแผนของหมู่บ้าน ทำให้เขากำหนดเป็นกฎของชุมชนร่วมกัน ในการปลูกป่า เมื่อมีลูกหลานต้องปลูก 10 ต้นเพื่อที่ว่า เมื่อลูกโตจะต้องใช้เงินในการบวช/แต่งงาน เหล่านี้เป็นต้น และมีการดูแลร่วมกันทำให้ปัจจุบัน ป่านี้ยายตัวออกเป็นพันไร่ และเริ่มมีสภาพที่อุดมสมบูรณ์กลายเป็นวิถีของชุมชนพึ่งตนเองได้ สิ่งเหล่านี้เป็นกิจกรรมที่คนในชุมชนทำเอาไว้ โดยอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานข้างในเรื่องพาหนะนักวิชาการหรือพันธุ์กล้าไม้ การทำนุบำรุง

ตัวอย่างที่ยกมาให้ฟังจะเห็นว่าแผนชุมชนของ บ้านนาอีสานเป็นที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หากจริงๆแล้วป่าคือเศรษฐกิจของชุมชน

การยกระดับคุณภาพแผนชุมชน

จากเกณฑ์การประเมินตัวชี้วัดหลัก 4 ตัวชี้วัด คือ (1) การใช้ข้อมูลบัญชีรับ-จ่ายครัวเรือน ร่วมในการวิเคราะห์และจัดทำแผนร้อยละ 70 ขึ้นไป (2) ตัวแทนครัวเรือนในหมู่บ้านเข้าร่วมเวทีประชาคมจัดทำแผนชุมชน ร้อยละ 70 ขึ้นไป (3) การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดทำแผนตั้งแต่ต้น และ(4) การมีแผนชุมชนเป็นลายลักษณ์อักษร การยกระดับคุณภาพแผนตามเกณฑ์ชี้วัดนี้ ทำได้โดยสร้างความเข้าใจให้คนในชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของการจัดทำแผนชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของทุกส่วนในชุมชนและการกระตุ้นให้คนในชุมชนเห็นความสำคัญว่าแต่ละตัวชี้วัดที่กำหนดขึ้นเมื่อทำตามนี้แล้ว จะได้แผนชุมชนมีคุณภาพดี ซึ่งจะส่งผลในการนำไปใช้เพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาชุมชน มิใช่เพื่อให้ผ่านเกณฑ์ที่ทางราชการกำหนดเท่านั้น หากพิจารณาคุณค่าของตัวชี้วัดทั้ง 4 ตัวชี้วัด จะเห็นว่า

ตัวชี้วัดที่ 1 การใช้ข้อมูลบัญชีรับ – จ่ายครัวเรือน ร่วมในการวิเคราะห์และจัดทำแผนร้อยละ 70 ขึ้นไปเป็นการให้ความสำคัญกับข้อมูลขั้นต้น ที่คนในชุมชนอาจจะละเลยไป ทั้งข้อมูลรับ – จ่ายของครัวเรือน ข้อมูลหนี้สินของครัวเรือน ซึ่งทุกคนทุกคนรอบครัวเก็บขึ้น เป็นข้อมูลที่ชุมชนสามารถเชื่อถือได้เนื่องจากชาวบ้านเก็บขึ้นเองตามแบบฟอร์มอย่างง่าย ๆ ที่หน่วยงานสนับสนุน หรือชุมชนจะคิดแบบฟอร์มขึ้นมาเองก็ได้ จะเห็นได้ว่ามีตัวอย่างมากมายที่ชุมชนอื่นๆ ที่เมื่อชาวบ้านเห็นข้อมูลรับ – จ่ายของครัวเรือน ได้เห็นข้อมูลหนี้สินของครัวเรือนมารวมกันเป็นรายจ่ายของชุมชน หนี้สินของชุมชน ก็จะตระหนักถึงวิถีความเป็นไปของหมู่บ้าน นำไปสู่วางแผน/หาแนวทางในการแก้ปัญหา/พัฒนาหมู่บ้านกันอย่างไร นำไปสู่การจัดทำแผนชุมชนที่มาจากความร่วมมือของคนในชุมชนอย่างแท้จริง

ตัวชี้วัดที่ 2 ตัวแทนครัวเรือนในหมู่บ้านเข้าร่วมเวทีประชาคมการจัดทำแผนชุมชน ร้อยละ 70 ขึ้นไป แผนชุมชนเป็นการรวมเอาแผนชีวิตของคนในหมู่บ้าน และ

รวมถึงสิ่งที่คนในหมู่บ้านมองภาพร่วมกันในการแก้ปัญหา/พัฒนาหมู่บ้าน จึงต้องมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของคนในหมู่บ้านให้มากที่สุด เพื่อให้เกิดการยอมรับว่าเป็นแผนของชุมชนทุกคนทุกส่วนในชุมชน ซึ่งจะส่งผลต่อความร่วมมือร่วมใจในการนำแผนชุมชนไปปฏิบัติในอนาคต

ตัวชี้วัดที่ 3 การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดทำแผนตั้งแต่ต้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ หน่วยงานภาครัฐที่ใกล้ชิดชุมชนมากที่สุด มีพร้อมทั้งงบประมาณและบุคลากรที่จะสนับสนุนหมู่บ้าน/ชุมชน สิ่งที่สำคัญ คือ การ- บรณาการแผนชุมชน และแผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน เพราะฉะนั้นจึงมุ่งหมายให้ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม ตั้งแต่ต้นในการจัดทำแผน ซึ่งส่วนใหญ่คือสมาชิก อบต.ของหมู่บ้านนั้นๆ ได้เห็นกระบวนการของแผนชุมชนทั้งหมด

ตัวชี้วัดที่ 4 การมีแผนชุมชนเป็นลายลักษณ์อักษร เป็นเพื่อประโยชน์ในการอ้างอิง ในการพูดคุยกันเพื่อปรับแผน หรือเพื่อการประสานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงาน/ภาคีอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ในการเข้ามาสนับสนุนการทำกิจกรรมตามแผนร่วมกับชุมชน

กระบวนการในการจัดทำแผนชุมชนเป็นกระบวนการที่ต้องทำอย่างต่อเนื่อง การทำแผนชุมชนไม่ใช่ทำครั้งเดียวแล้วถือว่าเสร็จ แต่ชุมชนต้องเรียนรู้ในการนำแผนไปปฏิบัติ และประเมินผลการปฏิบัติงานตามกิจกรรมที่มีอยู่ในแผน แล้วย้อนกลับมาทบทวนปรับแผนชุมชน ซึ่งจะต้องทำซ้ำแล้วซ้ำอีกจนกว่าจะสามารถใช้แผนชุมชนเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการการพัฒนาหรือการแก้ไขปัญหาของชุมชนได้ เป็นอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การปรับปรุง/พัฒนา/ยกระดับแผนชุมชนจึงเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา สอดแทรกไปกับการปรับแผนชุมชนตามสถานการณ์ของชุมชน

บันทึกความทรงจำ

9 เมษายน 2550